

BACHADON BO'YNI SARATONI XASTALIGI, KELIB CHIQISH SABABLARI VA DAVO CHORALARI.

Xayitova Gulchexra Avliyaqulovna

RIO VA RIATM SF vrach onkoginekolog

Xayitov Azizxon Axmetovich

TTA TF Farmakologiya va klinik farmakologiya kafedrası assistenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10280290>

Annotatsiya. Bachadon bo'yni saratonini keltirib chiqaradigan sabablar qatoriga quyidagilar kiradi: tana a'zolari jarohati, jinsiy tizimdagi yallig'lanishlar, abort, erta boshlangan jinsiy hayot va xavfli infeksiyalar. Ammo, taxminan, 99 foiz hollarda asosiy sabab — odam papilloma virusidir (OPV). OPV bu — asosan jinsiy yo'l bilan yuqadigan eng keng tarqalgan infeksiya. Ushbu virusning 200 dan ortiq turi mavjud bo'lib, ularning o'n to'rttasi saratonga olib kelishi mumkin.

Kalit so'zlar: Eroziya, Papilloma viruslar, infeksiya, immunitet tanqisligi, diagnostika

CERVICAL CANCER, CAUSES AND TREATMENT.

Abstract. Causes of cervical cancer include: trauma to body parts, inflammation of the reproductive system, abortion, early sexual life and dangerous infections. However, in about 99 percent of cases, the main cause is the human papillomavirus (OPV). OPV is the most common sexually transmitted infection. There are more than 200 types of this virus, fourteen of which can cause cancer.

Key words: Erosion, Papilloma viruses, infection, immunodeficiency, diagnostics.

РАК ШЕЙКИ МАТКИ, ПРИЧИНЫ И ЛЕЧЕНИЕ.

Аннотация. К причинам рака шейки матки относятся: травмы частей тела, воспаление репродуктивной системы, аборт, ранняя половая жизнь и опасные инфекции. Однако примерно в 99 процентах случаев основной причиной является вирус папилломы человека (ОПВ), наиболее распространенная инфекция, передающаяся половым путем. Существует более 200 типов этого вируса, четырнадцать из которых могут вызывать рак.

Ключевые слова: Эрозия, вирусы папилломы, инфекция, иммунодефицит, диагностика.

Bachadon bo'yni saratonini keltirib chiqaruvchi omillar:

Bachadon bo'yni saratonini va uni keltirib chiqaruvchi virus juda xavflidir. Ammo oddiy qoidalarga rioya qilish orqali ushbu kasallikdan o'zingizni himoya qilishingiz mumkin.

Kasallik kelib chiqishining asosiy sabablari:

Bachadon bo'yni saratonini keltirib chiqaradigan sabablar qatoriga quyidagilar kiradi: tana a'zolari jarohati, jinsiy tizimdagi yallig'lanishlar, abort, erta boshlangan jinsiy hayot va xavfli infeksiyalar. Ammo, taxminan, 99 foiz hollarda asosiy sabab — odam papilloma virusidir (OPV). OPV bu — asosan jinsiy yo'l bilan yuqadigan eng keng tarqalgan infeksiya. Ushbu virusning 200 dan ortiq turi mavjud bo'lib, ularning o'n to'rttasi saratonga olib kelishi mumkin. OPV — bedavo kasallik

Bachadon bo'yni, bachadon va tuxumdonlar saratoni belgilari, diagnostikasi va davolash. Bachadon bo'yni, bachadon va tuxumdonlar saratoni belgilari, diagnostikasi va davolash. Bachadon bo'yni saratoni rivojlanishi uchun xavf omillari:

- jinsiy faoliyatning erta boshlanishi
- Jinsiy sheriklarning ko'pligi
- chekish
- Immunitet tanqisligi

Jinsiy tarixdan qat'i nazar, klinisyenlar ayollar HPV bilan kasallangan odamga duchor bo'lgan deb taxmin qilishlari kerak, chunki kasallik hamma joyda uchraydi.

Diagnostika

- Smear
- Biopsiya

Klinik bosqich, odatda biopsiya, tos a'zolarini tekshirish, ko'krak qafasi rentgenogrammasi. Muntazam ginekologik tekshiruv vaqtida bachadon bo'yni saratoniga shubha qilish mumkin.

Quyidagi ko'rinishlari bo'lgan ayollarga tavsiya etiladi:

- bachadon bo'yni ustida ko'rinadigan patologik jarohatlar
- Oddiy Pap testining patologik natijalari
- Anormal vaginal qon ketish

Bachadon bo'yni smearining sitologik tekshiruvi natijalari standartlashtirilgan shaklda taqdim etiladi. Keyingi tashxis atipik yoki malign hujayralar aniqlanganda, ayniqsa xavf ostida bo'lgan ayollarda amalga oshiriladi. Agar sitologik tekshiruv natijalari saraton kasalligini aniq tasdiqlamasa, biopsiya olish joylarini aniqlash uchun kolposkopiya o'tkaziladi. Endoserviksning kuretaji bilan kolposkopiya bo'yicha biopsiya odatda informatsiondir.

Afsuski, bugungi kunga kelib OPV infeksiyasini to'liq davolay oladigan, samaradorligi tasdiqlangan dorilar mavjud emas. Ammo aksariyat hollarda virus o'z-o'zidan yo'q bo'lib ketishi ham mumkin. Infeksiya va kasallik simptomlarsiz kechishi mumkin

OPVning asosiy ko'rinishlaridan biri bu — papilloma va so'gallarning paydo bo'lishi bilan xarakterlanadi. Ammo ba'zi hollarda virus uzoq vaqt davomida yashirin holda rivojlanishi va simptomsiz tashuvchi bo'lishi mumkin. Qanday qilib saraton xavfini kamaytirish mumkin?

Bachadon bo'yni saratonining oldini olish mumkin. 2020-yilda Butunrossiya sog'liqni saqlash tashkiloti butun dunyo bo'ylab bachadon bo'yni saratonini yo'q qilish strategiyasini amalga oshirishni boshladi, bu mamlakatlarga skrining, OPVga qarshi emlash va yuqori texnologiyali davolanish imkoniyatini beradi. Strategiya, xususan, OPVga qarshi emlashlar qamrovini 90 foizga, skrining dasturlarini esa 70 foizga oshirishni nazarda tutadi. JSST mutaxassislarining fikriga ko'ra, bu bachadon bo'yni saratoni bilan kasallanishning yangi holatlarini sezilarli darajada kamaytirishga va 2050-yilga kelib 5 milliondan ortiq o'limning oldini olishga yordam beradi.

Kasallikdan qanday himoyalaniish mumkin?

Chekishni tashlang

Bir qator tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, bachadon bo'yni saratoni xavfi erta yoshdan chekishni boshlaganlar va ayniqsa, onkogen OPV bilan kasallanganlarda yuqori bo'ladi. Barcha ayollar doimiy ravishda profilaktika ko'rigidan o'tishi kerak — olti oyda bir marta, juda bo'lmasa

yiliga kamida bir marta. Shifokorga o'z vaqtida murojaat qilish tufayli onkologik kasallikni dastlabki bosqichda aniqlash mumkin, bu esa davolanish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Agar papilloma aniqlansa, OPVni aniqlash uchun test o'tkazish tavsiya qilinadi yoki neoplazmalarning kriodestruksiyasi buyuriladi. Virusning asosiy xavfi shundaki, u teri va shilliq pardalarning eng chuqur qatlamlariga kirib boradi va u uzoq vaqt davomida o'zini sezdirmasligi mumkin. Shuning uchun saraton rivojlanishining oldini olish uchun kasallikni o'z vaqtida aniqlash juda muhimdir.

Parametriyaga yoki undan chuqurroq kengaytma bo'lmasa, eksizyon yoki radikal radiatsiya terapiyasi

- Parametriyaga yoki undan chuqurroqqa tarqalgan bo'lsa, radiatsiya terapiyasi va kimyoterapiya

- Metastatik va takroriy saraton uchun kimyoterapiya

Bachadon bo'yni saratonini davolash jarrohlik, radiatsiya terapiyasi va kimyoterapiyani o'z ichiga olishi mumkin. Agar histerektomiya ko'rsatilsa, lekin bemor bunga toqat qilolmasa, radiatsiya terapiyasi kimyoterapiya bilan birgalikda qo'llaniladi.

Virusga qarshi emlaning

Emlash eng samarali profilaktika chorasi hisoblanadi. Bugungi kunda bachadon bo'yni saratoniga qarshi ikkita vaksina mavjud. Vaksinatsiya qilish kasallikning oldini olishda eng samarali usuldir. O'zbekistonda har yili bachadon bo'yni saratoniga chalingan ikki mingga yaqin ayollarning 42 foizdan ortig'i vafot etadi

O'zbekistonda har yili 1700—1800 ayol bachadon bo'yni saratoniga chalinadi, ularning 42 foizdan ortig'i vafot etadi. Bu haqda 9-fevral, seshanba kuni AOKAda tashkil etilgan matbuot anjumanida Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati rahbar o'rinbosari Botir Qurbonov ma'lum qildi. Uning aytishicha, O'zbekistonda bachadon bo'yni saratoni barcha yoshdagi ayollar o'rtasida ko'krak bezi saratonidan keyingi o'rinda turadigan va eng keng tarqalgan saraton xastaligi hisoblanadi.

Kasalliklardan o'lim ko'rsatkichi bo'yicha esa bachadon bo'yni saratoni barcha yoshdagi ayollar o'rtasida ko'krak bezi va oshqozon saratoni tufayli o'limdan keyin uchinchi o'rinda va tug'ish yoshidagi ayollar (15—44 yosh) orasida bachadon saratonidan o'lim ko'rsatkichi bo'yicha ikkinchi o'rinda turadi.

“Ushbu o'limlarning aksariyati — tashxisni kech qo'yish natijasida ro'y beradi. Bachadon bo'yni saratoni kasalligini keltirib chiqaruvchi sabablarning asosiysi (98—99 foizi) odam papilloma virusi (OPV) hisoblanadi”, — degan Botir Qurbonov.

REFERENCES

1. Богачев В.Ю., Болдин Б.В., Дженина О.В. Эскузан: фармакология, фармакокинетика и терапевтические характеристики. Амбулаторная хирургия. 2019 (№1, стр.20-25)
2. Naoum J.J., Hunter G.C. Pathogenesis of Varicose Veins
3. and Implications for Clinical Management. Vascular.
4. 2007;15(5):242–249.
5. Sirtori C.R. Aescin: pharmacology, pharmacokinetics and

6. therapeutic profile. Pharmacol Res. 2001;44:183–193.
7. Dudek-Makuch M., Studzinska-Sroka E. Horse chestnut- efficacy
8. and safety in chronic venous insufficiency: an overview. Revista
9. Brasileira de Farmacognosia. 2015;25:533-541.
10. Perrin M., Ramelet A.A. Pharmacological Treatment of Primary
11. Chronic Venous Disease: Rationale, Results and Unanswered
12. Questions. Eur. J. Vasc. Endovasc. Surg. 2011;41:117–25